

2.5. Садово-паркове мистецтво Китаю та Японії

На Сході, й перш за все в *Китаї* і *Японії* садовому мистецтву з давнини приділяли велику увагу. Ці сади і парки зовсім не схожі на ті, які ми звикли бачити в Україні та інших країнах.

Улаштування садів у *Китаї* мало два напрямки:

1) південний – мініатюрні сади на невеликих ділянках землі (сади в Сучжоу і сади Юйвань у Шанхаї). У цих садах деревам надані карликові форми; вони заповнювалися різними будівлями, басейнами, містками, скелями, гротами, рідкими видами дерев і красиво квітучими чагарниками;

сади в Сучжоу

2) північний – використовували великі ділянки землі з улаштування на них величезних водойм, гір, об'єднаних в окрему композицію (парк Іхеюань біля Пекіну).

Парк Іхеюань

Основою створення парків є природні пейзажні картини; використання образів, узятих з живопису; найважливішим елементом є вода; сади наповнені всілякими спорудами, порцеляновими і бронзовими виробами у вигляді урн,

ліхтарів, скульп турних зображень птахів і звірів; асортимент дерев різноманітний. Велика увага приділялася квітковому оформленню.

Японія.

Японські сади виникли під враженням китайських садів. Відмінність японського і китайського садів С.С. Ожегов описує так «... У Японії сад формується навколо компактною, як правило, симетричною, групи будівель. Китайський сад включає симетричні групи будівель з осьовим побудовою і зазвичай з внутрішніми дворами. У Китаї основні, найбільш виразні точки зору на краєвид підкреслені альтанками, воротами, спеціальними круглими отворами (у формі місяця). Японський сад проектують так, щоб зміна красивих пейзажів йшла безперервно вздовж обумовленого шляху проходження ...».

Поява японських садів відноситься до часу правління імператора Суіко (592-628 рр. н.е.). При створенні садів японці широко використовували пейзажі, зображені на картинах. Головними сюжетами були гори, пагорби, каміння і вода. Сад по-японськи називається «тен-сай», що означає «гора і вода». Іноді в садах немає конкретного зображення пагорбів, джерел чи річок, а є лише натяк на їх форму - символ. Тоді виникає так називаемий «Сухий пейзаж», який прагне передати красу долин і ущелин, гірських потоків без застосування води. У таких садах основну роль грає камінь. В Японії є сади, що складаються лише з каменів і піску.

Одним з характерних садів цього типу вважається сад Ріосанджі в Кіото. Сад має форму прямокутника. Плоска його поверхню посипана великим білим піском, на якому перебуває 15 каменів різної форми. Білий пісок оброблений бамбуковими граблями для створення ілюзії морських хвиль. Тут немає рослинності, але завдяки пропорціям і майстерному розташуванню каменів цей сад є видатним твором садового мистецтва Японії.

З рослинності найбільш поширені в японських садах листяні і хвойні вічнозелені дерева. Особливою популярністю користується плотноцвітняя сосна, відображена багатьма художниками в гравюрах і малюнках. Характерною рисою японського саду є карликові дерева, вирощені в горщиках. Деревця ці закручені і зігнуті з такою майстерністю, що створюється враження, що не рука людини, а природа надала їм ці дивні форми.

Квіти в японських садах зустрічаються рідко, але в ставках майже завжди вирощуються іриси, лотос, лілії.

Парки в Японії призначалися для усамітнення, роздумів, тихого споглядання краси природи, втіленої в садової композиції. Основні елементи композиції - рельєф, причому не тільки природний, але нерідко і штучний, водні пристрої - ставки, річки, водоспади, скелі самої різної форми і величини, найрізноманітніший асортимент порід дерев і чагарників, листяних, хвойних, вічнозелених і красиво квітучих.

Характерна особливість японського саду - пейзаж з елементами символіки, формований у розрахунку на уяву людини, який повинен домислити той чи інший пейзаж. Наприклад, якщо на ділянці немає водного дзеркала, його замінюють гладким піском, а гори символізує композиція з скель і каменів.

Японський сад або парк в основному буває трьох типів: плоский сад без водойми, плоский сад з водоймою і острівцями і сад з горбами і водоймою .

Вже в XII в. в Японії з'явилися трактати з садово-паркового мистецтва; в них викладені основні теоретичні положення і принципи садово-паркового будівництва, вказані правила користування територією та її членування. Рекомендований наступний баланс території палацово-паркового ансамблю, %: 40 - під будівлі, 30 - відкриті простори саду або парку, 30 - зелені насадження.

Насадження для оформлення саду або парку вибирали дуже ретельно, квітковий декор майже відсутній. З хвойних дерев улюбленою породою була сосна звичайна. Застосовувалися інші види сосни, а також кедр, ялина, криптомерія, кипарис, тисі, ялівець і ін. Те ж саме можна сказати про листяних породах і красивоцвітущих; поряд з плодовими - вишнею, сливою, абрикосом - часто застосовувалися магнолія, рододендрон, форзиція, дафнії, вейгела. Зустрічалися реліктове дерево гінґко, камфорне дерево та ін

Для японського садово-паркового мистецтва не характерно яскраве барвисте оформлення, воно скоріше однобарвно. Велике значення мають камені; то великі, то дрібні, їх розташовують в залежності від задуму вертикально або горизонтально, замінюючи таким чином скульптурний декор.

Камені встановлюють поодинці, групами, створюючи горбок або грот, підкреслюючи поворот доріжки або берегової лінії.

Сад Ріоанджі в Кіото

Характерною рисою японського саду є карликові форми дерев, вирощені у горщиках. Деревця ці закручені й зігнуті з такою майстерністю, що

створюється враження, що не рука людини, а природа надала ці дивні форми. В японському саду відкриті простори і галявини рідко заповнюються газоном. Квітковий декор у японських садах майже відсутній. В Японії виникло мистецтво створення мініатюрних «парків», що уміщуються в керамічній вазі, але вражаючою подібністю з дійсними. Це мистецтво називається «бансай».

Парк бонсай в Токіо